Et lite fiskeeventyr i Øvre Tovdal / Fiskeerfaringer fra Øvre Tovdal

Av Edmund Schilvold

I Øvre Tovdal finner en noen av de mest urørte og idylliske elvestrekningene i hele Sør-Norge. Fisken er sjelden særlig stor, men de sjarmerende strykene, de dype og mystiske hølene og de solfylte kveldene, kombinert med den utrolige roen som skapes av fraværet av gjennomfartsårer og byer og tettsteder, kan likevel gjøre området vel verdt et besøk.

Det var en reportasje i et av fiskebladene på midten av 90-tallet som først gjorde meg oppmerksom på at det skjulte seg et stykke usedvanlig fager og spennende natur i de vidstrakte barskogene og heiene i de nordlige delene av Agder. Jeg var bare en tenåring den gang, men ble straks inspirert til å planlegge en ukelang telt- og fisketur i dette for meg totalt ukjente området, dvs. i de øvre delene av Tovdalen – inkludert den delen som gjerne kalles Årdalen.

Ved hjelp av de rareste buss- og togkombinasjoner kom jeg meg til slutt, etter nesten en hel dag på reisefot, fra Østfold til Dale i Tovdalen, hvor eventyret begynte. Det ble ikke all verden av fisk, men det ble flere møter med bever i sene kveldstimer, rikelige mengder saftige blåbær, og i det hele tatt et uforglemmelig opphold i en utrolig jomfruelig og fredfull natur.

Den turen ble starten på en romanse som, til tross for enkelte litt for lange pauser, har fortsatt helt fram til i dag, og aldri sluttet å fascinere. Jeg er blitt litt mer makelig anlagt enn da jeg var 18 – for eksempel er det nå lenge siden jeg har svettet meg opp den lange og bratte kneika ved gården Dale, ”veis ende” og siste sted med fast bosetning, og videre opp til Rjukanfossen og inngangen til Årdalen, men det gjør ikke så mye, siden det er så mange andre fine teltplasser og fiskemuligheter langs de litt lavereliggende delene av vassdraget, og siden disse stort sett ligger rett i nærheten av den humpete, men hyggelige bilveien – hvor det vanligvis bare er de få fastboende i dalen som kjører.

Et av de mest minneverdige oppholdene ved denne relativt lett tilgjengelige delen av Tovdalselva fant sted i slutten av mai for noen få år siden. Jeg ankom dalen sent på kvelden, bare for å oppdage at favoritt-campingplassen ”min” – et lite nes i en av innsjøene, med et spektakulært utsyn til det mer enn 600 meter høye Valefjellet, og det stupbratte ”Dragereiret” – var *opptatt*. Noe slikt hadde aldri hendt før, men det viste seg snart å være ”en

velsignelse i forkledning", for letingen etter et alternativ i nærheten førte til at jeg oppdaget det som snart viste seg å være en av de flotteste elvestrekningene i hele den lange dalen. Like før sola gikk ned bak fjellene i nordvest – noe som på denne tiden av året ikke skjer før nærmere ti i dette området – fant jeg en tørr og bortgjemt teltplass rett ved en slags naturlig "kanal" i terrenget, hvori vannet fra en av innsjøene danner en noen hundre meter lang elveputt som er akkurat dyp og steinete og hemmelighetsfull nok til at det kan skjule seg større ørret der, og akkurat bred og stilleflytende nok til at det er mulig å fiske den av med mindre skjesluker, eller med dupp og mark – mine foretrukne metoder.

Dagen etter er det, akkurat som dagen før, et helt fantastisk forsommervær, med skyfri himmel og nesten tredve grader. Jeg sover til ni, en uvanlig foreteelse på tur, selv i mitt nye "blackout"-telt, og bevilger meg en lang og rolig frokost i de svale skyggene innunder furutrærne langs elvebredden før jeg virkelig begynner å tenke på fisket. Da jeg var yngre føk jeg gjerne opp ved soloppgang eller før når jeg var på fisketur (noe som ved midtsommer betydde tre eller fire), i håp om å oppleve det ekstra gode fisket som det gjerne ble hevdet at grytidlige morgenstunder kunne bringe, men i senere år har jeg gjerne tatt det litt mer med ro, siden jeg gradvis har funnet ut at det er i realiteten er omtrent like mye og like stor fisk å få utpå ettermiddagen som på morgenen, samtidig som jeg da kan fiske uthvilt og klar i hodet. Det gjelder i hvert fall ørretfiske i de områdene jeg vanligvis frekventerer. Jeg går glipp av morgenstemningene, det er sant, men jeg kan være oppe lenge på kveldene isteden – den ideelle løsningen for B-mennesker som meg.

Klokka blir nesten ett før jeg kommer meg til å få montert utstyret, som består av en ultralett firedelt haspelstang fra Daiwa for to til tolv gram, kjøpt i New Zealand for tyve år siden, en blank Shimano-snelle med rikelig med 0,20 Berkeley Trilene monofilament, og den klassiske Sølvkroken Spesial i 12 gram, farge kobber og rødt. Med det i hånda, og en dagstursekk med slukbokser og niste på ryggen, vandrer jeg nordover i nærheten av elva – men ikke så nær at fisken kan se meg, selvfølgelig (!) – til jeg omsider når et sted hvor elva renner ut av en stor og bred innsjø. Navn avslører jeg ikke her. Dette utoset, hvor det stille vannet i den heller grunne sjøen skyter fart og går over i en ganske dyp og livlig strøm, er en perfekt fiskeplass. Det er imidlertid ikke mer enn kanskje tyve meter over til den andre siden av oset, og lett å hive for langt, så her vil jeg måtte praktisere konsentrasjon og presisjon, og bremse kastet passelig med fingrene.

Fra et lite svaberg hiver jeg sluken akkurat over til grunnene ved elvebredden på den andre siden, gjerne litt motstrøms sett i forhold til hvor jeg står, slik at sluken kan få synke ned og drive av gårde i riktig fart mens jeg sveiver den inn. Det er så utrolig varmt og insektsfritt at jeg godt kunne

ha fisket splitter naken, men av hensyn til mulige turgåere beholder jeg buksa på!

Slike forhold hadde det ikke vært etter midten av juni, det vet jeg av dyrekjøpt erfaring, for fra omtrent da og framover gir dette vassdraget grobunn for svære, marerittaktige svermer av ”levende støv”, dvs. knott, som ikke forsvinner før høsten og nattefrosten setter inn. Så skal en få noe særlig glede av en fisketur i Tovdalen, bør en enten reise dit i april eller mai, eller utstyre seg med noe a la et birøkterantrekk – dvs. heldekkende klær, hansker og hatt med finmasket netting. Sånn er det bare.

Det varer ikke lenge før det begynner å nøkke i den andre enden, og snart er det fast fisk – ørret – på nesten hvert eneste kast. Selv de største eksemplarene veier ikke mer enn mellom to og tre hundre gram, men sprøstekt i godt smør, med rikelig med salt og pepper, og noe godt ved siden av, er de slett ikke å forakte som føde – og her i Øvre Tovdal kan man gjerne fylle panna breddfull med ”stekefisk” både en og to ganger, for dette dessverre er et godt eksempel på et sted hvor fiskebestandene lider sterkt av ”overbefolkning” og småfallenhet, og hvor det derfor bare er positivt at det blir fisket opp mange små eksemplarer.

Etter en siesta i den varme sola, og en matpause ved stormkjøkkenet, fortsetter jeg fisket utover kvelden. Under utforskningen av området ved innsjøen kommer jeg over noe som minner om en gravhaug, men som ifølge et gammelt og nesten falleferdig skilt er en diger, hele 1500 år gammel jernvinne, en slags tidlig smelteovn hvor lokal jernmalm ble foredlet til jern som kunne smis om til redskaper – eller til våpen. I Europa ble jern opprinnelig tatt i bruk av den keltiske Hallstatt-kulturen i det nåværende Østerrike, for rundt tre tusen år siden, og drøyt tusen år senere hadde altså jernteknologien gjort sitt inntog i Tovdalen. Det viser hvor gammel bosetningen i Tovdalen er, og det gir en egen, litt vemodig følelse å vite at mulige forfedre vandret omkring her hvor jeg nå står og fisker for så lenge siden.

Det blir nesten natt før jeg omsider begir meg tilbake til teltplassen. Ute på den nå mørke og blikkstille overflaten til innsjøen er det dusinvis av regndråpelignende ringer å se – sannsynligvis like mange ørretknøtt som er ute for å spise et eller annet klekkende småkryp, for fortsatt er det ingenting annet enn stekefisk å få. Men jeg er likevel fornøyd. Oppe på nordhimmelen, over de nakne fjellene ved Årdalen, utfolder det seg en helt fantastisk solnedgang, nærmest et fyrverkeri, bare i langsom film, og de oransje og røde og fiolette fargene speiler seg i det blanke vannet, og skaper et bilde som bare forstyrres av fiskens lydløse vak. Det er ikke mulig å få det mer fredfullt og stemningsfullt enn dette – og for meg betyr slike faktorer til syvende og sist minst like mye som selve fisket.